

Domoljub

V Ljubljani 3. maja 1944

57 - Štev. 18

Kužni nauk

Potem, ko je Cerkev komunizem pred 700 leti prvič tako ostro obsodila, je to gibanje bilo zatirto. Ampak hudič ne miruje. Ko je posvetno učenjakarstvo začelo razširjati pogubne liberalne ideje, katere so potem rodile tolikanj zla na vsem svetu, potem ko je gospodarski liberalizem dal pogon za silen razvoj kapitalizma, se je hudič na drugi strani poslužil delavcev, katere je kapitalizem začel izmозgavati. Tako sta si takrat stala prvič nasproti liberalizem in komunizem, oba otroka istega očeta. Tedaj je Cerkev vladal svetniški papež Pij IX., ki je v zgodovini zaslovel ne le po tem, da je izmed vseh dosedanjih papežev najdlje vladal, marveč tudi po svojem globokem smislu za opravičene narodne težnje, ki so se takrat začele oglašati po Evropi. Leta 1846 je ta papež, ki spada med sloveče može na papeškem prestolu, nastopil svojo težko službo. Bil je to čas velikih duhovnih zmed in zablod. Takrat je liberalizem prevzemal vlado na svetu, takrat se je rodil komunizem, takrat so Evropo pretresale velike narodne revolucije.

Papež Pij IX. je takoj spočetka jasno sprevidel, kam bo vse to vodilo. Takoj prvo leto svojega skoraj 32 letnega vladanja je dne 9. novembra l. 1846 izdal svojo znamenito okrožnico »Qui pluribus«, v kateri se peča s komunističnimi zmotami. Zlasti tri stvari je papež v tisti okrožnici odločno naglasil:

Papež pravi, da komunistični nauk prav v vseh stvareh nasprotuje božjim in naravnim pravicam ter zato ta nauk imenuje »kužni nauk«.

Dalje papež že takrat naglašal, da je komunizem zaradi tega tako nevaren in zoprn, ker mu za dosego cilja ni preslaba nobena sredstvo, ne laž ne prevara. Papež je torej že pred 100 leti opozarjal in svaril pred komunistično lažjo. To danes v dejanju mi skušamo. Kajpada še danes vsi tako imenovani katoličani papeževim besedam ne verjamejo prej, dokler komunizma na svoji grbi niso skusili.

Tretje pa, kar ta vsi moč glasno kliče papež Pij IX. v tisti svoji okrožnici, je poziv in prošnja vsem bratom, naj svare vernike, da se ne bodo dali po komunizmu prevariti in zapeljati.

Kakor vidimo, je komunizem že takrat bil prav takšen, kakršen je danes.

Ta okrožnica pa ni bila edina, ki jo je bil papež Pij IX. izdal zoper kužni komunistični nauk. Dne 20. malega travna leta 1849 je papež snel javen nagovor, kjer je vnovič glasno obsodil komunizem ter povedal, da je komunizem »zmota in zabloda«. Še istega leta meseca grudnia je papež spet spregovoril ter povedal, kako komunisti love ljudi s lažjo, ko jim slikajo lepoto komunistične zgradbe. Toda papež to počelje strašno obsoja ter pravi, da je takega počelja sposobna zločasnost in brezbožnost komunističnega sistema.

Še leta 1864 je papež izdal novo okrožnico zoper komunizem, kjer je vnovič potrdil vse, kar je dotlej zoper komunizem povedal. V svoji zbirki cerkvenih in uradnih odlokov o raznih predmetih (Silabu) še enkrat zabičava, da komunizem »struplja misel in srce človeške družbe«.

Ob Ljubljani

Vojni dogodki preteklega tedna

Boji udarnih oddelkov v Italiji

Nemško uradno poročilo dne 24. malega travna omenja, da je na nettunskem odseku sovražnik napadel s pomočjo tankov, da pa je bil v strajnem ognju nemškega topništva odbit. — Enote nemške vojne mornarice so v luki Anzio napadle sovražne ladje, ter potopile eno korveto, en parnik poškodovale ter močno azdeale pristaniške naprave. — Na jadranskem odseku italijanskega bojišča so nemški udarni oddelki vdrl v sovražne postojanke ter zadali sovražniku hude izgube.

Dne 25. malega travna navaja nemško uradno nemško poročilo, da so nemške čete na nettunskem bojišču s protinapadom spet zavzele postojanko, ki so jo bile mimogrede poprej izgubile. Na bojišču pri Monte Cassinu so nemški bojni letalci uspešno napadli sovražna skladišča ter jih uničili. Neapeljska luka je bila uspešno bombardirana.

Kakor poročila nemško uradno poročilo dne 26. malega travna, je sovražnik na nettunskem bojišču spet napadel, a bil krvavo odbit. — Na južnem odseku pa so nemški udarni oddelki od 1. sušca do 24. malega travna razstrelili 30 sovražnih oklepnikov, mnogo topov in bunkerjev. Nad gorenjo Italijo so nemška letala zbila 13 sovražnih letal.

Po nemškem vojnem poročilu dne 27. malega travna so nemški oddelki na nettunskem bojišču izboljšali svoje postojanke v kljub sovražnim protinapadom. Na južnem bojišču so se spopadli zgolj udarni oddelki. — Severno od otoka Elba so se spopadle nemške pomorske sile in sovražni rušilci. Potopljenci so bili 3 sovražni hitri čolni, zbiti 2 sovražni letali. — Po hudih bojih je nemška vojska očistila otok Mijet komunističnih tolpa.

Dne 28. malega travna se glasi nemško uradno vojno poročilo, da so bili zgolj spopadi udarnih oddelkov in da so sovražni sunki bili povsod odbiti. — Otok Korčulo v Jadranskem morju so Nemci očistili komunističnih tolpa.

Drugi dan, 29. malega travna, pa navaja nemško uradno poročilo, da v Italiji ni bilo kaj pomembnih bojov, marveč so zgolj letalci razbijali sovražne postojanke in bivališča na nettunski obali.

Nova obrambna bitka na vzhodu uspešno poteka

Zadnje dni preteklega tedna so sovjeti vnovič začeli napadati, ko so za nekaj časa zaradi silnih dosedanjih izgub obnemogli. Medtem so jih Nemci v sredini krepko metali nazaj. Zdaj je sovražnik spet začel napadati ob spodnjem Dnjestru, zlasti pri Jašiju. Naj govore poročila:

Dne 24. malega travna pravi nemško uradno poročilo, da so nemške čete pri Sebastopolu uničile 57 oklepnikov in 27 sovražnih letal. Med Karpati in zgornjim Dnjestrom so boljševiki močno napadali, vendar so jih nemške in madžarske čete uspešno odbile in pridobile novo ozemlje.

Poročilo dne 25. malega travna: Pri Sebastopolu sovražnik hudo, vendar brez uspeha napada. Tukaj je sovražnik izgubil 56 letal. Sovražnik ob zgornjem Dnjestru dela protinapade, ki so brez uspeha. Madžari so tukaj uničili 24 sovražnih oklepnikov. — Južno od Kovla je bila obkoljena sovražna konjeniška divizija ter uničena. Sovražnik je izgubil več tisoč mrtvih in mnogo ujetih svojih vojakov ter 38 topov.

Poročilo dne 26. malega travna: Pri Sebastopolu so boljševiki zmogli le nekaj krajevnih napadov, ker so od prejšnjih izgub preveč oslabiljeni. — Pač pa so ob spodnjem Dnjestru prešli v široki fronti v napad, ki pa je od Nemcev bil uspešno prestražen. — Severno-zahodno od Jašija so nemške in romunske čete predrele boljševiške postojanke. Sovražnik je tukaj izgubil 22 tankov, 70 topov in 600 ujetnikov. — Med Karpati in zgornjim Dnjestrom so bili odbiti sovražni napadi, zato pa so nemške čete pri Lucku osvojile s svojimi napadi novo ozemlje.

Nemško uradno poročilo 27. malega travna: Pri Sebastopolu so boljševiki od 12. do 26. aprila

la izgubili vsega skupaj 134 letal. — Ob spodnjem Dnjestru so bili razbiti vsi sovražni napadi. — Severno od Jašija so začeli napadati boljševiki, kar pa se jim je izšlo.

Nemško uradno poročilo 28. malega travna: Ob spodnjem Dnjestru je sovražnik zaman skušal razširiti svoja mostišča. Severno od Jašija so v hudih bojih bili razbiti vsi sovražni poskusi, da bi predrl nemške črte. — Južno-zahodno od Kovla so nemški oddelki vdrl v sovražne postojanke ter pri Turji vrgli boljševike nazaj.

Nemško uradno poročilo 29. malega travna: Ob spodnjem Dnjestru so nemške čete v kljub silovitim sovražnim napadom dosegle popoln obrambni uspeh. — Pri Jašiju je sovražnik z novimi četami skušal predreti, pa je bil odbit. Južno od Kovla so nemške čete očistile novo osvojeno ozemlje ter pri tem uničile veliko sovražno skupino, izmed katere je bilo samo ujetnikov 2000. Zajet je bil tudi divizijski poveljnik sovražne divizije s svojim štabom. — Od 26. do 28. aprila je sovražnik izgubil 105 letal, Nemci pa v tem času le 9.

Sija ne protikomunistične manifestacije

Dne 20. malega travna je v Novem mestu bila velika slovesnost, ko so tisoč tankajše domobranske posadke podali svojo prisego, kakor so prisegli tudi domobranci v Ljubljani in drugod. Na kandijskem stadionu je naše vrle domobrance nagovoril najprej poveljnik mesta g. major Hessler, ki je naglasil, da bodo slovenski domobranci prisegli, da se bodo borili proti komunizmu na slovenskih tleh, nakar je pozdravil v imenu nemške vojske svoje protikomunistične soborce. Za njim je govoril domobranski poveljnik g. major Ferencak, ki je naglasil, da bi tudi brez prislege nihče izmed nas ne spremenil svoje odločitve, da se hoče boriti zoper komunizem, dokler ne bo izbrejlen.

Po prisegi pa je bila velika manifestacija po mestu.

V nedeljo dne 23. malega travna pa je Logatec obhajal polietnico, odkar je v Logatcu pod vodstvom junaškega stolnika Fortuna bila ustanovljena prva straža za obranitev naroda. Iz teh prvih početkov se je v Logatcu zdaj razvila velika domobranska sila. Od vseh strani so tega dne prihiteli ljudje udeleževali se teh slovesnih ur. Na slavnost so se pripeljal sam predsednik pokrajinske uprave g. general Rupnik, ki je bil najslavesnejši sprejet. Najprej je bil pred njim mimohod domobranskih čet, nakar je ob pol 11 bila na prostem sveta maša, po maši pa zborovanje, ki je zapustilo nepozabno vtiske.

Iz bojov zoper komuniste

V bojih s komunisti sta junaško žrtvovala svoje življenje za svobodo slovenskega naroda častnika Albin Cerkvenik in Anton Harbič. Večna jim hvala in slava njihovega spomina!

Kotaki prostovoljski oddelki so te dni ob zgornjem in srednjem toku Save uničili nad 100 večjih in manjših četov, s katerimi so se tolovaji vozili s snega brega na drugi breg.

V boju s komunisti je junaško padel 17 letni dijak domobranci Ciril Skupek, Slava mu!

Svoje žrtvenje je daroval na oltar domovine podnarednik slov. domobranstva Kukovica Franc. Večna slava junaku!

Na belo nedeljo so bila izredno dobro uspeša protikomunistična zborovanja v Škocjani pri Mokronogu, v St. Jerneju, v Šmarjeti in v Trzinu. Naprej zastava slave!

Komunisti so zaigali več kot pol tisočletja staro koprniško cerkev; samo ena stara slika je bila vredna nad en milijon lir.

Velik poraz so doživeli komunisti pri Spodnji Idriji v drugi polovici aprila; bili so od Nemcev premagani, čeprav so bili komunisti v 50 kratni premoči. Imeli so nad 200 mrtvih.

Slovenska OF na Gorickem se je zvezala z italijanskimi komunisti. Sramota!

Tolovaji so pobrali 100.000 lir delavskega denarja pri nekem slabem podjetju v Vrtojbi.

Oni ponedeljek so pokopali na pokopališču jankov na ljubljanskem Gradu devet domobranskih

KRATKE z vsega sveta

Nemčija ima najbolj stalne cene, piše angleški gospodarski list »Statist«.

Sovjetsko potovalno razstavo so zaigali neznanec v Južni Italiji.

Prvih portugalski zgodovini so te dni prodajali v Lizboni racioniran kruh.

Japonske fete so začele z novimi velikimi nastopi na Kitajskem.

Rdeča vojska bo dobila nova ojačenja iz nekaj deset tisoč badoglijevskih borcev. General Eisenhower je junake — odklonil.

Nad 6 milijard funtov šterlingov zahteva angleški finančni minister za vojne potrebe Velike Britanije.

230 krst s žrtvami sovražnega bombnega napada je bilo oni torek v baziliki »Sacro Coeswe« v Parizu.

Prebivalci Južne Italije so vznemirjeni, ker so ameriški parniki pripeljali za angloameriške čete 90.000 litrov piva, civilno prebivalstvo pa pogreša najpotrebnejših živil.

Od 30.000 trgovin v madžarski Budimpešti so jih zaprl 18.000, ki so bile v židovskih rokah.

90 letnico rojstva je praznoval na Dunaju prof. dr. Adolf Lorenz, utemeljitelj nemške ortopedije.

V Italiji so zaprli vse razkošne gostilniške obrate.

Sojo bodo začeli v večji meri saditi v Nemčiji in tudi na Štajerskem, ker so s poskusi ugotovili, da je soja važno živilo za prebivalstvo.

Angloameričani so budo bombardirali mesto Malines, sedež belgijskega nadškofa; mnogo ubitih in ranjenih.

113 angloameriških bombnikov, ki so leteli 22. aprila nad Nemčijo, je zbila v 10. urah nemška protiletalska obramba.

Nad 5 milijard bankovcev je v prometu na Madžarskem. Računajo, da imajo od celotnega obsega 1 milijardo skrite podeželani.

Za generalnega vikarja jezuitskega reda je bil izvoljen Francon Norbert de Boires.

Novo belaišnice za jetične so odprli ono nedeljo v Pragi.

Pegasti legar in kuga zopet grozita Palestini. 50 letnico aktivne vojaške službe je praznoval zaslužni nemški veliki admiral dr. Raeder.

Poljske in češke čete v Ariceni pri Toggi, so se uprle, da bi šle na bojišče 5. ameriške armade pri italijanskem Cassinu.

500 lir za lunt dobe v Italiji ameriški in angleški vojak. Slabo za zasedene Italijane!

20.000 smrtnih žrtev je doslej zahtevalo bombardiranje francoskega ozemlja po Angloameričanih.

Hujskanja h stavkam bodo odsej v Angliji kaznovali s prisilnim delom do 5 let in z globo 500 funtov šterlingov.

V noči na 19. april so angloameriški bombniki ponovno napadli Pariz in njegovo bližino ter Rouen. Poleg ogromne škode okrog 2000 mrtvih in nad 1000 ranjenih.

V noči na 21. april so odvrkla sovražnikova letala bombe na bolgarsko mesto Plovdiv, ki so povzročile razdejavanja in človeške žrtve.

Z avtomobilom se je ponesrečil vodja francoske ljudske stranke in borec proti boljševizmu Doriot. Bo okrevl.

borcev, padlih za naš narod in vero v boju s komunisti. Večna jim slava!

Brezave tolpe so se morale na več področjih Šondžake in Črne gore upakniti pred nastopajočimi nemškimi četami.

V zadnjem tednu so izgubili boljševiški tolovaji na zapadnem Balkanu samo na enem odseku 1163 padlih in okrog 1000 ujetih ter mnogo drugih vojnih potrebščin.

454 mrtvih in 67 ranjenih so imele komunistične tolpe v nekem odseku zapadnega Balkana samo na dan 18. aprila.

Vrhuški domobranci so oni četrtlet slovesno prisegli komunistični boj, slovenski domovini pa večno zvestobo.

Starši, pazite na svoje otroke, da vam jih ne bodo za vašim hrbtom zastrupljali in pokvarjali komunistični brezvestneži!

Dva velika komunistična poraza

Zadnje dni preteklega tedna so z Dolenjskega pršla poročila, kako je tam komunisti na vsej fronti izgubljajo. Domobranske čete iz Novoga mesta so zasedle Mirno peč, Trebnje, Trzin in Žužemberk, odkoder so se komunisti povsod skoraj brez boja umikali, kar se po slovensko pravi: bežali so.

Prav tako tudi slišimo, da so jo popihali celo iz Stične in Višnje gore. Tokrat pa ne pred domobranci, marveč pred maščevalnimi fanti, ki so se doslej skrivali pred rdečo mobilizacijo, zdaj pa stopajo na plan. Teh se komunisti, zlasti pa terenci, strašno boje. Saj res ne poznajo šale, ko pa so tolikanj izkusili pod rdečo strahovlado.

Komunisti so mislili, da se bodo po svojem begu mirno odpotili kje v ribniških hribih. Tu jim je bila zlasti v napotje domobranska posadka v Ribnici, katero so hoteli kar mimogrede likvidirati. Pripeljali so s seboj nekaj topov, mnogo strojnico in minometov ter več stotin prisilnih mobilizirancev s Primorskega, nekaj pa tudi z Gorenjskega. Te siromake so potem silili, da so se morali za komuniste zaletavati v junaško posadko.

Strašna komunistična krufost se je pokazala tu pred očmi slovenskih domobrancev. Ko so se komunistični oddelki že dva dni zaman zaletavali v domobranske postojanke v Ribnici, so prisilni mobiliziranci začeli govoriti, da je vsako prizadevanje in žrtvovanje prazno, ker teh postojank ne morejo vzeti. Kmalu je bila istih misli skoraj vsa rdeča vojska. Zdaj so komunistični poveljniki videli, da jim posteni ljudje ne zaupajo. Sklenili so jih ustraševati na čisto svoj način. 50 prisilnih mobilizirancev so dali privezati na dolgo vrvo. V roke so jim dali stare puške in nekaj nabojev. Nato so jih na vrvi drug na drugega privezane nagnali v naskok. Vseh teh 50 revežev je padlo, ker so jih komunisti zavestno in nalašč poslali v smrt. Poslali so v smrt tiste ljudi, ki so jim še lanskega septembra razlagali, da jih bodo odrešili. Zdaj so jih rešili še življenja, ko so jih prej še gospodarsko uničili.

Kljub vsem tem sredstvom pa so komunisti v Ribnici doživeli krvav poraz. S temi 50 siromaki vred je obležalo pred Ribnico več ko 300 rdečih bojevnikov. V četrti zvečer so pripeljali v Ljubljano 140 ujetnikov, ki so jih domobranci v teh bojih zajeli pred Ribnico. Medtem pa hrabra ribniška posadka zajema še vedno nove ujetnike. Med ujetimi je tudi neki odvet-

nik, ki je s svojo komunistično propagando spravil v nesrečo velik del Notranjske. Ko so notranjski kmetje, ki se zdaj brez doma potikajo po Ljubljani, med ujetniki spoznali tega advokata, so ga malo prijazno sprejeli. Slišal je iz kmečkih ust vse resnico, ni je pa občutil, ker ga je varovala straža.

Poleg ujetnikov, ki njihovo število raste, so domobranci zaplenili komunistom 3 topove, nad 40 strojnico, mnogo minometov in več sto pušk.

Skoraj istočasno pa so domobranske čete napadle močno utrjeno postojanko pri Sv. Gregorju.

Pod novim imenom – stara laž in stari satan

Komunisti so svojo barvo spočetka prikrižali pod imenom »OF«, kar naj bi pomenilo »Slovenska osvobodilna fronta«. Zdaj so to firmo, ki je po Slovenskem postala preveč slaboglasna, spremenili, da bi z novo ujeli še kakšnega norca na svoj lim. Poslej se ta banda imenuje »Slovenski narodno osvobodilni svet«.

S tem pa so hkrati komunisti hoteli povedati, da se bliža čas, ko bodo javno morali pokazati, da so komunisti in nič drugega. Po zgledu ruskih boljševikov so oni tudi zdaj ustanovili »Svete«, ki se jim po rusko pravi »sovetje«. S tem je narejen začetek popolne sovjetizacije med njimi.

Da je to resnica, nam priča navdilo, ki ga je bila pred kratkim izdala XIV. komunistična divizija na Slovenskem, katere svojim podrejenim zaupnikom zaupno sporoča, da se bliža konec vojne, na katero naj bodo komunisti pripravljeni. Zato svojim zaupnikom ta divizija naroča tole, kar naj ukrenejo, kakor hitro bo ob koncu vojne izbruhnila splošna vstaja:

1. V trenutku splošne vstaje odložimo krinko, katero smo morali kot potrebno sredstvo nositi, in se priznajmo za sto odstotne komuniste k našemu vodju Stalinu.

2. V vsakem kraju prevzame vodstvo že vnaprej določeni komisar okrajnega sveta ter si išče zanesljive sodelavce med prietaji komunistov. Klerikalci in pa demokrati so brezpozorno izključeni, četudi danes sodelujejo v OF.

3. V proletarski državi ne eksistira več privatna posestva, ker smo vsi vneli nasprotniki kapitalizma in ga hočemo tudi iztrebiti. Mi ne rabimo več samostojnih kmetov, trgovcev, ro-

Pri Sv. Gregorju so domobranci uničili dve brigadi. To sta bili 8. in 9. komunistična brigada, ki sta se tu utrdili, misleč, da jih pobed domobranci napad ne bo od tu ven vrgel. Toda zmotili so se. Izurjeni oddelki so se vrgli med bunkerje ter jih v hipu razstrelili. Isti hip pa je domobransko topništvo z dobro merjenim strelom v polno zadelo hišo, v kateri je pravkar zasedel komunistični štab. Na licu mesta je obležalo 34 komunističnih voditeljev. V tem je skozi vrzeli, ki jih je naredil prvi domobranski naval, planila domobranska pehota, nakar so je začel hud boj, v katerem je obležala večina obeh rdečih brigad. Ujetih je bilo le 24 komunistov. Le nekateri so mogli odnesti pete. Tudi tu so komunisti zajeli mnogo orožja.

Komunistov na Dolenjskem se loteva strah in preplah.

kodelcev itd. To so samo še ostanki reakcionarne dobe, ki nas pri dosegu našega cilja motijo.

4. Sestaviti se morajo sezname vseh trgovcev, obrtnikov, kmetov itd., da bo v trenutku razlastitve ob prevratu vse na razpolago. Pri določevanju teh imen je treba stvarno in neusmiljeno postopati brez ozira na družinske ali katere koli druge vezi.

Zmaga boljševizma v Sloveniji bo zagotovljena samo na ta način.

5. Božja služba v cerkvah se mora takoj ukiniti, duhovnike pa zapreti. Nadomestilo za maše bodo mitingi na cerkvenem prostoru, na katerih se bo govorilo o smernicah novega dela. Vsako nasprotno gibanje se mora takoj v kali zadušiti in tam, kjer bo smatral krajni sovjet za potrebno, se morajo voditelji nasprotnikov likvidirati.

6. Posebno pažnjo je treba polagati na bivše jugoslovanske oficirje in rezervne oficirje, ker so nositelji protirevolucionarnega gibanja, tudi njih je treba likvidirati, čeprav sodelujejo danes v OF.

Smrt fašizmu – svoboda narodul

Politkomisar: Komandant major:

Stane Dobovičnik, I. r. Klanjšek Jožef, I. r.

Polovica bi jih pobegnili, če bi mogla in težko čakajo kakšnega večjega ofenzivnega sunka domobrancev ali Nemcev, ki bi tolpe razpršili in mobilizirane dal priliko, da delajo po svoji pameti.

Če bi pa danes mogel nazaj med tolovaje in svojim tovarišem povedati, da ni res, kar jim komisarji lažejo, bi se pa gotovo uprli in prestopili na našo stran.

Hrana je bila zelo slaba in kadar smo bili na pohodu ali pa na begu, nismo po več dni nič jedli. To seveda samo mi tovariši, kajti komisarji in komandanti so imeli polne malhe in fare, to pa za to, da so vzdrževali moralo med moštvi.

Kadar smo prišli v vasi, so se komandirji in komisarji porazgubili po hišah in si privezali duše, moštva pa so strogo prepovedali, da se oddaljuje iz stroja, češ da je sovražnik blizu in da morajo biti vedno pripravljeni za boho.

Trebljenje tolovajev v Bosni

V Bosni so nemške in zavezniške čete v zadnjih dneh napadle predvsem oskrbovalna in rezervna oporišča komunističnih tolpe. Nek nemško-hrvaški oddelki je iztrgal boljševikom veliko municijsko skladišče s kakimi 340.000 komadi municije za puške, 2100 ročnimi granatami, več za boji protitankovske municije in pomembnimi količinami razstreliv. Štiri nadaljnja municijska skladišča so eksplodirala v vseh, ki so jih na begu zažgali tolovaji.

Je raznih krajev

Vrhnika. Dnevnega »Slovenec« dobite takoj po prihodu jutranjega vlaka v trgovini Habid, poleg šole. Istotam je prodaja »Domoljuba« in tednika »Slovenski dom«. Nedeljskega »Slovenca« in »Slovenski dom« prodaja poleg tega še Opeka. — »Slovenec« knjižničar se naroča, plačuje naročnina ali kupi posamezne knjige na Podlipki cesti 9.

Gorenjski prisilni mobiliziranec pripoveduje

Pri bojih pri Postojni se je domobranci vdnalo več prisilnih mobilizirancev, ki so jih bili komunisti privlekli z Gorenjskega. Vsi so bili močno ostraženi in vsi ogorčeni na komuniste, ki so zdaj spoznali njihovo pravo barvo. Povedali so, da so komuniste takoj spoznali po njihovih delih, pa niso imeli prilike, da bi jim bili kje ušli. Zlasti se pritožujejo, kako grdo so komunisti »rekvirirali« pri slovenskih kmetih. Pa tudi njihovo ravnanje z ranjenci je bilo nečloveško.

Naj govori tak mobilizirani Gorenjec:

»Neko noč sem bil tudi jaz pri rekvizicijah. Običajno so hodili na rekvizicije stari, že do dna pokvarjeni tolovaji. Ti so rekvirirali za »bataljone«, pri tem pa niso pozabili nase, kajti vse žrtve morajo biti poplačane.

To pot so pa tudi mene vzeli s seboj, ker pač drugih ni bilo. Prvo smo šli k terencu. Ustavili smo se pri veliki hiši in rejen možak, očitno gostilničar, je dal vodji naše patrle nekaj spisek. V tem spisku je bilo nekaj podčrtanih imen. Ob slovesu je možak princel se stekleničko žganja in dal vsakemu izdatno požirek, toda moji tovariši so se ponudnega tako poslužili, da na mene kot zadnjega ni skoraj nič prišlo. Nato smo se napotili naprej.

Prišli smo do majhne, a šedne hišice. Vodja patrle je stopil v hišo, zbudil stanovalce in jim naredil pridigo, češ da so vsi izdajalci, ker je njihov sin dezertiral od tolovajev. Nič ni pomagalo, da se je stari oče izgovarjal, da že tri mesece o sinu nima nobenega poročila, da pač

ne more on nič za to, če je sin ubežal od tolovajev. Tudi jok treh malih otrok ni nič zalegel. Mene so poslali za stražo pred vrati, ostali tolovaji pa so delali preiskave in nosili vse na kup pred hišo. Odnegli so mu prav vse, kar je bilo kaj vredno, vsa živila, odvezali so edino kravo v hlevu in jo odpeljali. Terenec je pripeljal voz z dvema lepima, močnima voloma in naložili smo vso ropotijo. Potem smo šli še k drugi hiši in nato še k tretji. Povsod so nosili, toda tako brezobzirno, kot so pri prvi, kjer so bili največji reveži, pa niso delali nikjer. Dajali so nekako bone, da jih bodo po vojski izplačevali.

Zadnje tedne smo bili v bojih pri Idriji. Prve dni je še nekam šlo, toda potem so prišli Nemci in nas podili, da nismo imeli miru ne ponoči ne podnevi.

Ne vem točno, koliko je bilo naših pri Idriji mrtvih, samo iz našega bataljona jih je bilo 26, a bataljon je šel 80 moč. Toda jaz sem moral mrtvece pokopavati. Pokopali smo jih po dva, po po tri v en grob. Grobove smo kopali v precejšnji razdalji, to pa zato, da če bi kdo našel slučajno en grob, ne bi izvedel, koliko žrtv smo imeli skupno.

Le eno se mi je žalno zdelo: 20 mrtvecev je imelo poleg težkih ran na telesu še strel v tilnik. Nisem si upal vprašati, zakaj to, toda videl sem, da jih je nek mlad komisar postrelil in so mu pravili, da je on najboljši »dohtar« za zdravljenje ran. To so mi govorili v šali, toda takrat sem jaz globlji pomen te šale spoznal.

Kaj je NOVEGA

Nova papeževa poslanica

Papež Pij XII. se je obrnil z encikliko »*Quadragesimo anno*«, ki je datirana z veliko nočnim poveljkom, in ki jo je sv. oče sestavil na 1500 letnico smrti cerkvenega učenika Cirila, na vzhodne narode. Papež je pozval te narode, naj se zaradi enotnosti cerkve zopet vrnejo v njeno okrilje. Papež v poslanici predlaga, naj zavetli Vzhodni cerkvi dan, ki naj poklanja večjo pozornost razpršenim bratom Vzhodne cerkve.

d Polnočna slavnostna prireditev v ljubljanski Operi v proslavo Führerjevega rojstnega dne je bila 20. aprila. Na svečanosti so se zbrali tudi najodličnejši predstavniki nemških in slovenskih oblasti ter zastopniki stanovskih, gospodarskih, socialnih in kulturnih ustanov, da dostojno proslave praznik vsega nemškega naroda. Slavnostni spored so pričeli ob 23.30 in končali ob 0.30.

d 85 letnice rojstva je praznovala oni dan v Ljubljani v znani Aužičevi gostilni Urška Penetova, doma iz St. Lamberte pri Litiji. Je že 62 let nepretrpna v službi enega podjetja. Delu žali živela!

d 80 letnik je postal Jakob Jerala, doh. nadpaznik v pokoju v Ljubljani. Bog ga ohrani še mnogo let!

d Železniške obratne kuhinje. Te dni je železniška uprava v Ljubljani odprla za svoje uslužbenke dve obratni kuhinji, katerima bo v kratkem sledila še tretja. V njih bodo železničarji lahko po zmerni ceni dobivali dodaten obrok tople hrane. Ustanovitev kuhinj po vzoru, kakor že s tolikim uspehom poslujejo po Nemčiji, je bila omogočena po posredovanju zastopstva nemških državnih železnic. Te dni odprti kuhinji sta namenjeni kurilniškemu osebju v Ljubljani in šiški, tretja pa bo na glavnem kolodvoru za ostale železničarje. Pristojni krogi pričakujejo, da bodo železničarji cenili izredno naklonjenost, ki jo uživa njih stan tudi v drugih ozirih in da bodo vendar že enkrat vsi do zadnjega vstopili v prave slovenske vrste — proti boljševarstvu.

d Za pisemske in blagajniške službe bo začela poslovati pošta v Ribnici na Dolenjskem.

d Zemljiškoknjižne zadeve okrajnega sodišča v Ribnici. Prizivno sodišče v Ljubljani je odločilo za zemljiškoknjižne posle okrajnega sodišča v Ribnici okrajno sodišče v Ljubljani, ker so zemljiške knjige ribniškega sodišča začasno v Ljubljani.

d Blagajniške službe uvedejo s 1. majem pri poštabi Bela cerkev in St. Peter na Dolenjskem.

d Prepoved sajenja ob železnici. Prezident pokrajinske uprave je izdal naslednjo naredbo o prepovedi sajenja visokih rastlin ob železniških progah: Člen 1. Prepovedano je saditi visoke rastline (koruzo, sončnice, konjoplo, sivek in natiški fižol) na zemljiških ob železniških progah v oddaljenosti do 100 m od zunanjih tračnic. Prekrški prepovedi po čl. 1 se kaznujejo z denarno kaznijo do 50 lir in v primeru neplačila denarne kazni v odrejenem roku z zaporom do 30 dni. Razen tega mora prekršitelj prepovedi odstraniti posejane visoke rastline, sicer se le-te odstranijo prisilno na njegove stroške.

d Deset let je minulo 20. aprila, odkar je umrl veliki slovenski komponist p. Hugolin Sattner. Slava njegovemu spominu!

Nova knjiga »Slovenčeve knjižnice«: František Skacelik: »Podeželski zdravnik«

je v prodaji. Roman je pisan tako prepričljivo, da mora zajeti vsakega človeka. Preprost, močan značaj, ki ga ima glavni junak, mora slehernega le dvigniti. In to je odlika tega romana. V romanu ni nič solzavosti, nič pretiravanja, to je res kos resničnega človeškega življenja. — Kupite in berite!

Posvetimo se brezmadežnemu Marijinemu Srcu!

V Marijinem mesecu maju nas bo Mati in Kraljica naša zbirala pri šmarnicah vsak dan okrog sebe. Prav ta mesec pa storimo vse, da poglobimo svoje versko življenje prav po Mariji.

Vse slovenske družine naj bi se ta mesec posvetile brezmadežnemu Marijinemu Srcu. Družine, ki so se že posvetile brezmadežnemu Marijinemu Srcu lansko leto, naj bi v letošnjem maju to posvetitev obnovile. Naj bi dan te posvetitve bil za vsako družino lep družinski praznik. Ob tej posvetitvi oziroma obnovitvi posvetitve zahtevajte tudi družinsko diplomato ter vpis v knjigo Marije Pomagaj, ki jo bo vsaka župnija imela, zato da jo bo, ko bo to mogoče, v skupnem romanju ponesla ob prestol naše Matere in Kraljice Marije Pomagaj! Naj bi ne bilo nobene slovenske družine, ki v to farno knjigo ne bi bila vpisana kot Marijinemu Srcu posvečena družina. Izročitev teh knjig Mariji Pomagaj bo gotovo ena najlepših verskih manifestacij vernih Slovencev.

Lansko leto so se brezmadežnemu Marijinemu Srcu posvetili tudi posamezni stanovi, podjetja, ustanove ter župnije. Letos pa naj bi te posvetitve vsa ta občestva obnovila.

Binkoštna nedelja je določena za obnovo posvetitve brezmadežnemu Marijinemu

Srcu vseh lara ljubljanske škofije. Obnovoitev posvetitve naj se izvede prav na tak način kakor lansko leto posvetitev. Povsod naj bi te posvetitve pripravili kar najskrbneje.

Binkoštna sobota pa je spokorno pravnica dan, na katerega naj vsi verniki zadostujejo brezmadežnemu Marijinemu Srcu, tekmujejo v miloščini in z drugimi dobrimi deli, zlasti pa naj v duhu Kristusovem poravnajo medsebojne spore. Obnovi naj se povsod tudi obljuba Mariji Pomagaj, ki smo jo dali lansko leto v maju mesecu na pravno-spokorni dan. Ta obljuba naj se moli pri obnovi posvetitve.

Kjer je to le mogoče, naj bi se v smislu lanske leto v novembur dasih navodil izvedlo tudi ustoličenje Marije Pomagaj po raznih ustanovah itd. —

Papeško posvetilno molitev, podobice z obljubami, knjige Posvetitev družin brezmadežnemu Marijinemu Srcu, družinske diplome ter liste za knjigo Marije Pomagaj in drugo dobiš lahko vedno pri škofijskem pripravljalnem odboru petih prvih sobot, Ljubljana — Poljanska cesta 6.

Škofijski pripravljalni odbor
petih prvih sobot
v Ljubljani.

d Kanalizacija Ljubljane. Skupna dolžina kanalov, raznih prerezov, je znašala ob koncu leta 1943 v Ljubljani 102 km in 769.40 m (v zadnjem letu se je podaljšalo kanalsko omrežje za 689.40 m). Da bi bil, enako kot središče mesta, obvarovan pred neprijetnimi duhovi in higienskimi motnjami tudi del mesta, ležeč ob Ljubljani nižje splošne bolnišnice, je v načrtu podaljšek zbiralnih kanalov prav do Fužin. Že leta 1906 so sklepali o tem, pa se je z regulacijskimi deli tudi kanalizacija zavlekla. Zbiralni kanali naj bi se končali v čistilnih napravah, zgrajenih na Paumgartnerjevem svetu pred Fužinami.

d Ljubljanske češnje. V okolišni mestni občini Ljubljanske so našli približno do 1800 češnjevih dreves, nad 300 višanj, dalje 2300 marelic in 3600 breskev. Povprečni letni pridelek je navadno do 6000 kg češenj, 4500 kg marelic in 7000 kg breskev. Tolik pridelek tega sadja je bil n. pr. leta 1942 in približno prav tolik lani.

d Poljedelci, ki imajo murvine nasade, pa sami ne gojijo sviloprejk, morajo javiti mestni občini v Gorici, koliko murvinega listja bodo pridelali in lahko oddali.

d 102 stara in še vedno dobre volje je Helena Skorjanc v Rimskih Toplicah.

d Novo otroško zavetišče za ženske mladine so odprli te dni v Ptuj.

d Pojasnilo h knjižni tomboli. V spisu h Knjižni tomboli Zimske pomoči je omenjeno, da lastnik tablice, ki je zadela dvojko, trojko, četverko ali petorico, mora dvigniti svoj dobiček in ne sme dalje igrati. To velja samo za zadelo tombolsko tablico in ne za druge tablice, ki jih igralec še ima. Torej je od igranja izločena le ona tablica, ki je zadela kak nižji dobiček in ta se ne sme zatajiti in igrati dalje za višji dobiček. Če lastnik zadetega dobitka ne dvigne, tablica in dobiček zapadeta. To pojasnjujemo zaradi govorce, ki trdi, da igralec, ki ima več tablic v svoji posesti, in na tablico zadene, ne sme z ostalimi dalje igrati.

d Varčevno s papirjem. Nemški listi poudarjajo, da je treba s papirjem skrajno varčevati, zakaj papir spada med surovine, ki so za vojne izdelke neobhodno potrebne. Vsaka potrala papirja je greh proti naporom za zmago v sedanji vojni.

d Prve štiri vagonse semenskega krompirja iz Nemčije so te dni razdelili na Gorškem.

d Zastrupitev. 49 letni zidar Evgen Glešič iz Vrtojbe pri Gorici je segel po steklenici, misleč, da je v nji vino, pa je bila strupena tekočina. Popil je nekaj požirkov in še tisti dan v gorški bolnišnici podlegel zastrupitvi.

d Še nekaj nezgod. V Ljubljani si je Pajnič Edvard pri padcu zlomil desno nogo. Prav tam se je pri padcu poškodoval 49 letni Stojko Stojkovič. — Desno oko se je pokvaril pri delu 32 letni klu-

čavničar dr. železnice Ivan Steblaj. — Pri padcu po stopnicah si je zlomil levo lobo ljubljanski 16 letni dijak Ivan Bajec. — Rebra si je polomil ljubljanski gostilničar Peter Košak. — Pri izvrševanju svojega poklica se je smrtno ponesrečil strojevodja Franca Vidmar.

d Že 17 let je darovala svoje kri v goriški bolnišnici Berta Milani Cavazzini.

d Železnišarsko kuhinjo so izročili te dni svojemu namenu v Zidanem mostu. To je že tretja železnišarska kuhinja v celjskem okrožju.

d Z železnim križcem druge stopnje so bili odlikovani vojak Martin Kumer iz Šoštanja, deseter Silvester Bouže iz Trbovelj, in deseter Alojzij Pregelj iz Jakobovega dolca pri Mariboru.

d V Ljubljani so lani popili skoraj en milijon litrov vina več kakor predlanskim.

NOVI GROBOVI!

V Brezju pri Grosupljem je po dolgi bolezni na velikonočno sredo, 5. aprila, ob 6 v Gospodu zaspal g. Franc Drglin, posestnik in krojač ter skrben družinski oče 8 otrok. Pogreb drugega pokojnika je bil na velikonočni petek popoldne na pokopališču v Grosuplju. Pokojni je bil daleč na okoli znan kot veren in pošten mož. Bil je tudi dolgoletni naročnik »Domoljuba« in katoliških časopisov. Ostale naj tolaži Bog.

V Zalah pri Kamniku so pokopali 81 letno Marijo Tončič roj. Smolnikar. — V Gorjah pri Bledu so umrli: 80 letni trgovec itd. Vinko Černe, gozdar Viktor Svoboda in posestnikov sin Janez Ferjan. — V Celovcu je umrla bivša posestnica 86 letna Antonija Oračeva. — V Gradcu je umrl nekdanji poslanec v avstrijskem državnem zboru, član velikonemške ljudske stranke prof. dr. Pavel Hoffmann. — V Opatici je odšla na on svet 88 letna Alojzija Jurkovič, mati strojnega stavca Ljudske tiskarne. — V Domžalah je zapustil solzno dolino občinski uradnik Milan Čehokli. — V Podbrdu v Baški dolini je zapel mrtvaški zvon ugledni gospodinji in materi Mariji Kusterle. — V Grosupljem so pokopali posestnika in krojača Franca Drglina. — Na Planini pri Rakeku so položili v grob Ivano Matičič roj. Istenič. — V Ljubljani so umrli: 66 letni lesni trgovec Franjo Rus, služitelj davčne uprave Jakob Bone, Manica Milavec roj. Škerl, Helena Hribar roj. Škerl, viakovodja dr. Zel. v p. Franjo Pajh, strojni stavec v p. Viktor Zajec, posestnik Franje Bizjan, Dušan Klemenč, Marija Kolar, Mihael Gabriležič, 86 letna Josipina Blažin in strojevodja dr. železnice Jakob Vidmar; trgovec Janez Menart. — Naj počivajo v miru! Preostale tolaži Bog!

Peter Bohinjec

POD KRIVO JELEKO

POVEST

IZ ČASOV ROKOVNJAČEV

12 Kar se oglašil sivi starček z visokim čelom in kosmatim kastorcem: »Ti ljubov kumerč, da ti je prefak upetovlje!»

Te besede Velikega Groge so zadoneli po jarku in so veljale Malemu Grogi, ki se je z Golobarjem priplazil od druge strani in skesano obstal pred svojim gospodarjem.

»Kar še ni, pa še bo,« se oglašil srčni golobar in stresel pred harambašo celo kopo zadavljenih golobarov. Bil je poseben mojster v kraji golobarov in odtod njegovo ime. Sicer pa je bil Zalarjev Janez iz Kaplje vasi posebno držen tat in ropar.

Harambaša pohvalil Golobarja: »Janez, ti nikoli nisi zadnji. Zato te povzdignem v kapitana, da smeš odslej malho križem nositi!»

Golobar stresel s hrbita drugo culo in pred harambašo, ki je sedela na mlinskem kamnu, so se razgrnile najrazličnejše rute, prtenice in kotonaste, zametaste in avilene. Grbasti Agati se je živo oko zaiskriko, njena Mica je posegla po rdeči svileni in še več drugih žensk je pristopilo in izbiralo rute in robce. Travnove tri so se gnetle krog Agate, Zoretorka se je režala v tla, Sornovka iz Mengša se je ozirala po rutah, Podvirškova Reza si je pomerjala eno. Fundeška je veselih lic gledala pisane robce.

»Kje si si jih vendar nalezel toliko in vsaka je drugačna, Janez,« Agata poprašala Golobarja.

»V nedeljo sem počakal ženske, ki so šle s Tunjic od cerkvenega opravila. Pa sem jim jih kar po vrsti jemal z glav,« odgovoril Golobar, smejoč se.

»Katera ruta ti je najbolj všeč, pa jo ti izberi za svojo Mico,« reče Agata. Nuto pa se obrne k Malemu Grogu, ki je še vedno zamisljen stal poleg svojega tovariša:

»Saj vem, Grogec, da že težko čakaš. Namenjena ti je bila moja Mica. Harambaši si se premalo prikupil, da bi te danes povezal z Mico. Glej, da popraviš, kar si zagrešil. Pa kmalu. Tistega dragonarja iz Komende moraš dobiti v roko, živega ali mrtvega. Tako, pa poišči Travnovega Janeza, ki tam-le v grmovju pase svoje duše, da te pelje tja pod jelko in te poveže. Skočita čez jarek in polajšauo vama bo. Vranjek je izdihnil svojo dušo gori v Udnem borštu pod biričovo puško, in zdaj ni več pomislekov, da bi ti ne vzel moje Mice.«

Hič pa je veselo kimala z glavo za Malim Grogom in mu z rokami od zadaj oči zatisnila:

»Grogec, kdo sem?»

»Mica, moja Mica!«

»Ti pa moj Grogec.«

In šla sta počkat Travnovega Janeza, da izreče nad njima poročno dejanje.

»Micin si, moj naslednik pa še ne, dokler ne spraviš komendskega kaplana pod varno streho,« zakliče Veliki Groga za svojim zelum.

»Ti slab človek, da tile duhovnik ubežal.«

»Nihto se ne kejnjej, harambaša!« odgovori Mali Groga in izgine z Mico v grmovju, koder je Travno Janez kot namestnik rokovnjskega papeža poučeval nekaj svojih duš o sedmem zakramentu.

Zima je bila. Tudi Veliki Groga je rad prisedel k velikemu ognju poleg Agate, ki se je lesketala v cekinih okrog vratu in žarela v srebrnih gumbih in zaponah. Harambaša je vihal svoje dolge brke in trgal z roko kos slanin. Agata mu je nalivala kupico in gladila dolge, sive lase.

»Postal sem se, Agata, in moči mi pešajo. Že sem mislil, da se umaknem ter v miru preživim ostali čas življenja. Ali Vranjek mi je zmešal streno. Počakati moram, da moj zet prebije skušnjo in mu zapuam vrhovno poveljstvo. Če bo le kos, da bo krotil te divje ljudi. Sicer pa se midva umakneva v solčavske planine, kjer smo najbolj na varnem in v miru,« govori Veliki Groga svoji družici.

»Grogec, kdo sem?»

»Ne boj se za Malega Groga. Pogumena je in izkušnje si je dovolj pridobil. Boš videl, kako bo ukrotil Komendane in Vodčane,« ga tolaži Agata.

Ognj je ponehaval, finfranje je bilo tisto noč kratko. Mesec je svetil nad spečimi rokovnjači, zaviti pod lubnato streho v gorke kožuhe in mehke pernice.

IV.

Kaplan Kajetan Huber je stal zadnje adventno nedeljo pri odprtem oknu in gledal na Kamniške planine. Krška planina se je pred njegovimi očmi kopala v jutranji zarjavi, kopasti Krvavec se je lesketal v snežnih žarkih in Planica na severovzhodu je plamtel v žarčnem ognju.

Zasajala je kaplanova duša, zatopil se je v lepoto kamniškega predgorja in začutil gorje svojega srca. Porodilo so se mu nove misli, se skladale v katio in spočela se je njegova pesem:

»Nič se ne boj, papeži!

Nebes sosedne, o Planine ve, strme ste iz doline skalne stene, poln pa se moč duha 'kol vas oklene, da ozdravite rane, ktere 'ma srce!

Kajetan je bil pesnik. Nežne so bile poteze na njegovih licih, mehka mu je bila duša in dva žeravca sta mu senčila obraz v žarkih zimskega sonca.

Hipoma se mu nategnejo žile na njegovih licih, obraz se mu stemni, oči se mu zasvetijo, neprijetne misli, težke slutnje zapletejo njegovo dušo. Naglo začne korakati po sobi gor in dol. Tresle so se padnice pod njegovimi stopinjami, opletale so hlačnice krog njegovih meč in njegova pokončna hoja je razodevala odločnost in junaštvo. Bil je prej vojak — dragonec.

Zdaj pa je premišljeval. Že je bilo po obredu in gospod Kajetan se je pripravil, kaj bi povedal vernikom popoldne za krščanski nauk. Rokomavhi so bili vedno bolj drzni in so nadlegovali ljudi. Vsak dan je bilo čuti, da so okradli zdaj tega, zdaj onemu požgali, zdaj tega napadli, zdaj onega oškodovali. Pretekli teden pa so vlomili ponoči celo v farno cerkev, ukradli kelihe in drugo zlatino, ukradli celo srebrno sobo svetega Petra. Čutil je kaplan nadlogo ljudi, čutil jo je njegov župnik Dolicej, pa ni bilo nobenega uspešnega sredstva zoper roparske divjake. Premisljal je, naposled pa se je odločil, da z navdušeno besedo nagovori dobre vernike, naj se osrečijo, naj primejo za orožje in naredo konec ti gadji zalegli!

Pomirila se je njegova duša, mirno in odločno stopi na klic zvona proti zakristiji, odtod pa na prižnico.

»Dostej sem vam razlagal, predragi verniki, izpod zvona svetega Petra, katere dolžnosti je Kristus posebno priporočal v evangeliju. Dnes pa nam je premisliti največjo dolžnost: Ljubi svojega bližnjega kakor samega sebe.

Kdo ljubi, moji poslušalci? Ali ne tisti, ki izpolnjuje božje zapovedi? Ali ne tisti, ki ne krade, ki ne priča po krivem, ki ne poželi bližnjega žene in blaga? Ali ne tisti, ki pokaže ljubezen v dejanju, da pomaga svojemu bližnjemu, kadar je v sili, potrebi, v nadlogah. In ali ni ta in taka ljubezen prva zapoved poleg božje ljubezni. Ali ne vidite, kako rokovnjači ogrožajo vaše sosede, vaše žene in otroke, ogrožajo telesno in dušno? Ne pustite torej, da nam rokovnjači kradejo blago, zapeljujejo žene, ne pustite, da vam delajo škodo na imetju, na poštenju, na dobrem imenu. Dvignite se in udarite po ti gadji zalegli! Vi veste, kaka zla vas tlačijo, veste, da se godi pohujšanje in vnebovypičote pregrehe. Vem, da je dovolj poštenjakov med vami, vem pa tudi, da je med vami tudi nekaj gniloba in ta gniloba hoče tudi vas okužiti. Tako ne sme iti dalje. Zafamanite se, podajmo si roke, naša dolžnost je — pri Bogu vas rotiti — moramo pokončati to

sodrgo. Zmenimo se za določen dan, da naše sovraže napademo. Naj nam prete tudi s smrtjo — ne vdajmo se!

Učinek nagovora gospoda Kajetana je bil velik. Kakor valovje se se zamajale glave po klopih, so se stikala telesa in šepet se je čul po cerkvi. In gospod Kajetan je govoril mogočno, je poudarjal besedo in glas se mu je tresel, ko je trovil božjo besedo na srca poslušalcev. Solze so se prikazale ženskam na oči, ko je začel, ihtele so žene, ko je rotil, na glas so zajokala dekleta, ko je skončal.

Možakarji so ostajali pred cerkvijo in se pomenkovali. Stiskali so pesti, grizli se v ustnice, ježili obrvi:

»Kakor bi bil smreke ruval, tak ko je govoril,« pravi Jurjavec.

»Kakor bi hudičevega olja vli-val na rano, tako je skelelo,« pristiavi Mencal.

»Kakor bi nas s šivanko zbadal, tako je bolelo,« pravi Urbanovec.

»Ja prav je. Mi smo preboječi,« »To je res. Kaj se bomo bali teh potegavsov. Na svoji zemlji smo mi gospodarji. Kdo nam kaj more?« reče Jurjavec. »Pojdimo k Vampku. On je naš župan in moder mož. Pomenimo se pošteno — potem pa udarimo. Drug nas ne bo varoval, če se sami ne bomo.«

Večina možakov za Jurjevce odide k Vampku.

V.

Mrak je objel zemljo in strupen mraz je pritisnil pod noč, ko tam čez polje proti Komendi prisopiha deček, zavrt v tesen kožušček. Bil je Odemsov pastir Jožek iz Spodnjega Brnika. Naravnost v večo kaplanije zavije in potirka na kaplanove duri.

»Jožek, ti si in zdaj prihajaš? Ali te ni strah?« povprašuje gospod Kajetan prisilega fanta pri 16 letih, malega po višini, a zastavnega života.

»Kaj bi me bilo strah? Saj se še volka nisem ustrašil, ko je jeseni zabredel v mojo čredo. Naš pes sultan se je zakadil vanj, jaz sem mu pa z gorjačo tako nakačil kožo, da se mu gotovo še danes kolče po tistem šarastem mulcu, ki vedno uhaja od črede.«

»Ko fant ravnodušno pripoveduje svojo zgodbo z volkom in pregleduje tja na okno, kjer so se belili lesniki in orehi med šipami, se gospod Kajetana polasti težka slutnja:

»Gospod beneficijant so te poslali, kajne, Jožek!«

»Tole pismo so dali za vas.«

Zasluge sovjetskega delavca

Glavni pooblaščenec za nastavitve delavcev v Nemčiji, ki mora skrbeti tudi za stalne mezde, da ostane kupna moč delavca neoslabljena, je podrobno proučil stanje mezd v sovjetskem paradizu. Pri tem pa se je poslužil, kot ugotavlja »Kärntner Zeitung«, podatkov ne iz nemških virov, temveč je vzel za temelj izjave voditelja angleške strokovne zveze sira Walterja Citrine, ki velja kot eden najhujših hujšakačev proti nemškim delavcem. Sir Walter Citrine je objavil v angleškem časopisu »Daily Herald« svoje osebne vtise s potovanja v Sovjetski Rusiji. Ker je znano njegovo sovraštvo do Nemčije, je le nerad podal podatke o sovjetskih delovnih pogojih. Zato je verjetno, da je dejanski položaj sovjetskega delavca še bolj neugoden, kot ga je naslikal sir Walter Citrine.

Ce primerjamo Citrinove podatke o delavski plači v Sovjetski Rusiji z mezdami v Nemčiji, dobimo naslednjo sliko:

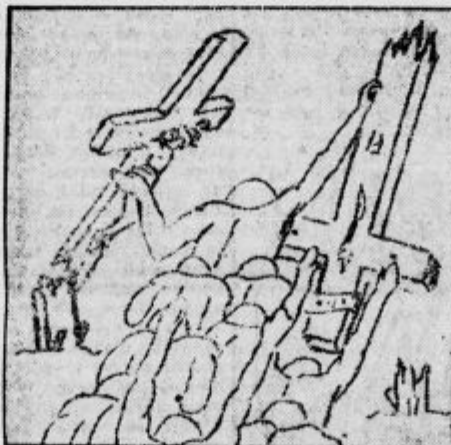
V letalski industriji, kjer gotovo plačujejo najvišje mezde, zasluži sovjetski delavec po 11 urnem delu po kakovosti dela na uro 1.45 do 3.60 rublja, pri čemer je nakupna moč rublja enaka oni 10 nemških fenigov. V drugih industrijah znašajo mezde od 1.10 do 3.10 rublja. Da si moremo bolj nazorno predstavljati ruske mezde, naj navedemo še naslednje:

Za nakup zimske suknje mora preprosti delavec v sovjetski letalski industriji delati 900 ur, nemški delavec pa za nakup enakega plašča 83 ur. Strokovno usposobljeni sovjetski delavec mora za nabavo istega plašča delati 300 ur, nemški kvalificirani delavec pa le 56 ur. Isto velja tudi za nakup vseh drugih predmetov. Iz tega primera vidimo, kako strahotna razlika je med delavcem v komunizmu in delavcem v Evropi.

Kupna sila rublja se po današnjih cenah ne more šteti više kot 10 fenigov. Dejansko zasluži torej sovjetski delavec le 11 do 36 fenigov (1 marka je 100 fenigov) na uro. Kakor je ugotovil sir Citrine, morejo sovjetski delavci pri 66 urnem tedenskem delu zaslužiti komaj toliko, kolikor potrebujejo za stanovanje in hrano. Za nabavo drugih stvari ne preostaja nič. Znano pa je, da pošiljajo tudi inozemski delavci iz Nemčije denar domov, kar pač najlepše dokazuje, kako dobro je poskrbljeno za delavstvo v Nemčiji.

Zaničevanje križa

Brezbožniška propaganda

Sovjetska dečka si obirata uši

Sovjetska dijakinja

Sovjetska beračica

Pijana v Sovjetski Rusiji takole »uniformirajo«

87

Robinzonove ZGODBE

Če pa se ne bodo hoteli vdati, bomo streljali, toda tako, da jih samo ranimo. Mislim, da nam tako ne bodo mogli uiti. Če pa bi nam vseeno ušli, bo Petek stekel k čolnu, skočil vanj in odplul z njim proč od obale. Mi pa bomo zasledovali bežeče. Ko se bodo znašli med dvema ognjema, mislim, Jda bodo manj uporni. Pogum torej!

Ko pa smo se pripravljali na odhod, sta se nenadoma prikazala iz gozda dva mornarja in tako prekrivala moj načrt. Nenadna sprememba položaja je narekovala vsakemu, naj stori, kar se mu zdi najbolj primerno, toda treba je bilo delati z vso naglico. Kapitan nam je dal dober zgled. Ker je bil oborožen, je pogumno stopil naprej in ostali za njim. Bom, bum, bum!... Bitka se je začela. Dva mornarja sta se zgrudila na tla. Kapitan je stekel k enemu od teh, ki je bil samo ranjen in ga s puškinim kopitom udaril po glavi. Ostali so se pomizno predali. Žal mi je bilo obeh žrtev, toda kapitan mi je zagotovil, da jih je zadel pravična kazen, ker sta imela na vesti več umorov.

Dovolil sem kapitanu, da je govoril s ostalimi kot njihov poveljnik. Prisilil jih je, da so ga prosili odpuščanja in se nato zahvalili Bogu, da jih je obvaroval pred nadaljnjimi zločini in jim dal priliko, da se akesajo teh, ki so jih že zakrivali. Morali so priseči, da mu bodo pokorni, dokler se ne vrnejo na kraj, odkoder so prišli.

Medtem sta Petek in prvi častnik odšla po mojem naročilu k čolnu in ga spravila na varno. Nekoliko pozneje so se prikazali iz gozda še trije mornarji, ki so se oddaljili od ostalih. Ko so zaslišali streljanje so prihiteli pogledat, kaj se je zgodilo.

Ko so zagledali svojega kapitana svobodnega, s puško v roki, v družbi oboroženih tovarišev in svoje tovariše tvezane ali mrtve na tleh, so obstali, kakor okameneli. Ne da bi se ganili ali zinili besede, so se dali zvezati.

Razvrstili smo ujetnike po dva in dva, in krenili proti trdnjavi. Midva s kapitanom sva korakala spredaj, oba kapitanova tovariša sta šla ob straneh spreveda, Petek pa je ostal zadnji.

Med potjo sem pripovedoval kapitanu o svojem življenju. Ob tem razgovoru sem spoznal, da kapitan ni bil samo pogumen, ampak tudi plemenit, kajti ob mojem pripovedovanju je bil ginjen do solz.

Ko smo dospeli do trdnjave, sem odkazal ujetnikom prostor med obema okopoma in naročil Petku, naj jim pomaga zgraditi veliko kočjo za zavetje.

Kapitana in njegova tovariša pa sem odvedel v svoje stanovanje in ju najprej okrepčal. Ne morem vam popisati, kako so se čudili, ko so videli toliko koristnih stvari, ki sem si jih

same naredil. Ko pa sem jim povedal, da imam poleg tega še poletno vilo, je kapitan ušel vzklík: »Kakšno razkošje, veličanstvo! Ta njegov vzklík je bil tako nepriljen, da sem se moral prav tako nepriljeno zasmejati.

Zdaj je bilo treba premisliti, kako bi se polastili ladje. Kapitan je priznal, da res ne ve, kako naj bi to izvedli, kajti na ladji je bilo še šest in dvajset ljudi, ki so se dobro zavedali, da so zaradi svoje izdaje zaslužili smrt ali kako drugo težjo kazen, pa naj bi se vrnili v Anglijo ali pa v kolonije. Zato se bodo ogorčeno branili; nas pa je bilo samo pet!

Kapitan je imel popolnoma prav. Kljub temu je bilo treba nekaj skleniti; kajti če ne bomo tli mi k ladji, bodo bržkone prišli mornarji iskati svoje tovariše, ker niso videli več njihovega čolna. Predvsem je bilo treba uničiti čoln. V njem smo našli orožje, steklenico žganja, drugo steklenico polno ruma, prepečenec, precej smodnika in velik kos sladkorja, zavit v kos jadra. Odnegli smo vse v trdnjavo kamor so ujetniki že prej odnesli vesla, krmilo, jadra in jambor. Preden smo zapustili čoln, smo ga prevrtili na več kraji, tako da je bil za plovbo popolnoma neraben.

Prihod drugega čolna.

Ko smo potegnili čoln na suho in ga prevrtili, smo sedli v travo, da si odpočijemo in se obenem pogovorimo, kaj bo treba storiti ob prihodu drugega čolna. V tem pa je že angrel topovski strel. Pogledali smo proti ladji in opazili, da so na njej dvignili zastavo kot znak, naj se mornarji vrnejo na krov. Kake pol ure pozneje sem opazil s pomočjo daljnogleda čoln, ki se je odtrgal od ladje in plul proti nam. Nobenega dvoma ni bilo več. Kar smo domnevali, se je zdaj zgodilo. Postavili smo se v zasedo.

Ko je bil čoln oddaljen še dobro miljo, smo ugotovili, da je v njem

deset ljudi, ki so bili vsi dobro oboroženi. Nekoliko pozneje jih je kapitan spoznal drugega za drugim in označil med njimi tri poštenjake, ki so jih drugi siloma potegnili za seboj. Poveljnik in ostali pa so bili zločinci, zmogni kakršnega koli nasilja.

»Ljudje v našem položaju se pač nimajo bati ničesar hujšega. Sicer pa je pravična stvar na naši strani. Kjer je pravica, je tudi Bog. Če pa je njegova volja, da podležemo, se ji moramo ukloniti. Kaj bi pomenilo nekaj let življenja, če si omadežujemo vest s kakim nečastnim in nepoštenim dejanjem? Ali ni smrt sladka, če umrjemo z zavestjo, da smo se borili za pravico?«

Spoznal sem, da moje besede niso bile zaman, kajti kapitan se je zopet opogumil in dejal:

»Prav imate, gospod. Ukazujte in pripravljeni smo izpolniti vsako vašo povelje. Vse bomo storili z vami in za vas, gospod.«

»Samo ena stvar me boli v tem trenutku,« sem pristavil.

»Kaj pa?« me je vprašal.

»Da so v čolnu trije poštenjaki. Ne vem, kako naj jih rešim. Na delo, v božjem imenu!«

Razdelili smo ujetnike, ker smo se bali, da bi se uprli, ko bi spoznali, da je prišla pomoč. Dva izmed njih, ki sta bila po kapitanovi trditvi najhujša zločince, je Petek zaprl v neko votlino. Dal jim je nekaj hrane in pijače ter jima obljubil, da bosta izpuščena, če se ne zgodi nič neprijetnega. Obenem pa jima je zagrozil s smrtjo, če bi skušala pobegniti. Ponižno sta se mu zahvalila in obljubila, da se ne bosta niti ganila, naj se zgodi kar koli.

Z ostalimi smo ravnali bolje. Toda tudi od teh smo dva pustili zvezana, ker se kapitan ni zanesel nanju. Po kapitanovem nasvetu sem dvema ukazal priseči, da se podvržeta moji oblasti ter da se bosta borila in umrla z nami. Bilo nas je torej sedem dobro

oboroženih in sposobnih, da se zoperstavimo onim desetim, toliko bolj, ker so bili med onimi trije, ki so se jim le neradi pridružili. Poteg tega pa smo se mi borili za dobro stvar, njih pa so vodili zločinski nagibi.

Medtem je čoln dospel do kraja, kjer je pristal prvi. Mornarji so stopili iz njega in gledali okrog sebe. Ko so zagledali drugi čoln, so se mu približali in vsi začudeni obetali, ko so opazili, da je popolnoma izprazen. Nekaj časa so se med seboj pogovarjali, nato pa so začeli klicati na glas. Ker se nihče ni oglasil, so stopili drug poleg drugega in vsi obenem sprožili svoje puške...

Nastopil je trenutek, da akočimo iz zasede in jih presenetimo, predem bi utegnili zopet nabasati puške. Ali smo bili preveč oddaljeni in med nami in njimi je bilo preveč proste obale, tako da bi imeli dovolj časa, da zopet pripravijo puške ali pa se vrnejo v čoln, odkoder bi se lahko uspešno branili.

Zato se mi je zdelo bolj primerno, da ostanemo še v skrivališču in počakamo ugodnejše prilike.

Mornarji so se vrnili k čolnu in odrinili od brega. Kapitana je ta njihova odločitev silno zbegala. Misli je, da so morda mornarji domnevali, da so njihovi tovariši ubiti, da se ne bodo več zmenili zanje in da bodo odpluli. Tedaj je njegova lepa ladja zgubljena za vedno.

A še hujše bi lahko prišlo pozneje. Kmalu pa smo opazili, da se čoln vrača proti otoku. Trije mornarji so ostali v čolnu, ostali pa so izstopili. Brez droma so nameravali poiskati sledove za izginulimi tovariši.

Naša naloga je postala še težavnejša. Da bi napadli teh sedem in jih premagali, ni bilo tako težko. A kaj bi nam to koristilo, če bi medtem ušli tisti, ki so ostali v čolnu? Kako pa je bilo mogoče napesti te in one? Poleg tega pa so tisti, ki so ostali v čolnu, nekoliko odrinili od brega.

Opazovali smo ostalih sedem, ki so v strnjeni vrsti krenili navkreber po griču, ob katerem je bila zgrajena trdnjava. Ko so dospeli na vrh, odkoder se je videl velik del otoka, so začeli kričati in klicati na vse vilo. Ker ni bilo nikakega odziva, so sedli pod bližnje drevo, da bi se posvetovali. Tudi mi nismo vedeli, za kaj naj se odločimo. Če bi vsaj zaspali, kot njihovi tovariši!... Ali da bi sprožili puške, kot prej... Toda niti eno, niti drugo se ni zgodilo! Skoraj sem obupal, ko nisem mogel najti nobene izhoda iz mučnega položaja, ko mi je nenadoma šinila v glavo resna misel.

Bojna zvijača.

Mornarji so se dolgo posvetovali. Ko so se končno dvignili, so se vrnili po griču navzdol in krenili proti bregu, brez dvoma z namenom, da se vrnejo na ladjo. Mi pa smo bili drugačnega mnenja, posebno kapitan, ki mu je bilo mnogo na tem, da bi se zopet pridobil svojo ladjo. Tedaj sem izvedel načrt, ki mi je pravkar šinil v glavo. Naročil sem Petku in častniku, naj odhitita proti izlivu reke na zahodu, do kraja, kjer je Petek ušel svojim »prijateljem«, ki so ga hoteli požreti. Tam naj se povzpnejo na grič in začnejo kričati, da jih bodo mornarji slišali. Ko se bodo ti oglasili, naj se oddaljijo in pri tem kličejo angleške besede, ki sem jih jim povedal, nato pa naj se oddaljijo v gozd in naj pazijo, da jih mornarji nikdar ne bodo zapazili. Skušajo naj jih zvesti vedno bolj v goščavo. Ko bosta to izvedla, naj odhitita na kraj, ki sem jim ga določil in kjer jih bomo čakali.

(Dalje prihodnjič.)

Ko so zagledali kapitana svobodnega in oboroženega... so obstali kot okameneli.

Kmečki dom

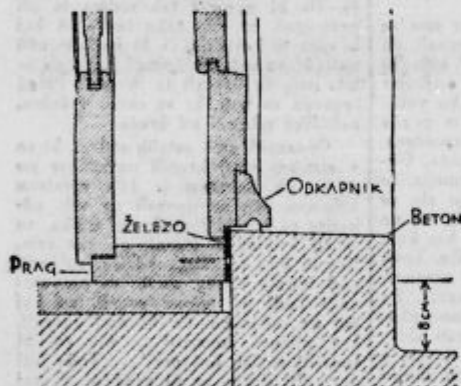

Ing. arh. Ogrin Gustav:

Hišna vlaga

(Dalje)

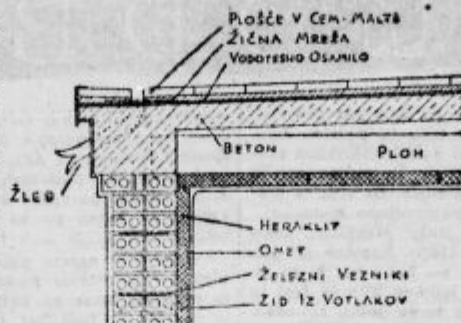
Tudi pri balkonih opažamo pogosto kvarne posledice zamakanja. Balkon obstoji navadno iz železobetonske plošče kot nosilne in iz cementne prevleke na vrhu kot talne konstrukcije. Če tako fina prevleka pa sčasoma zaradi krčenja razpoka. Skozi te prav majhne razpoke pronica v beton voda, železo v betonu pričinja rjaveti in razganja beton. Nadalje raztaplja in luči voda v betonu apno, ki se v obliki belih madežev nabira na spodnji strani plošče. Pozimi seveda se pridruži vsemu temu še zmrzal, ki skromno započeto razkranjanje kaj hitro nadaljuje in dokonča. Da take poškodbe kolikor toliko omejimo in onemogočimo, moramo dodati cementni prevleki kako zgostilno primes, ki prepreči razpoke. Če pa se nahaja pod balkonom stanovanjski prostor, je previden strokovnjak pri izdelavi balkona še skrbnejši. V tem primeru namreč lahko nastanejo razpoke v vrtni cementni prevleki tudi zaradi posejanja zidu. Tu pa navadna vodotesna prevleka ne zadostuje več. Namestiti moramo elastično vodotesno osamilo (izolacijo). Tako osamilo napravimo tako, da nalepimo z bitumenskim lepilom na zglaženo betonsko ploščo eno ali dve legi bitumenske lepence, ki ju vmes in na vrhu še dobro premažemo z istim lepilom. To osamilo končno še prekrijemo s primerno talno konstrukcijo ter jo tako zavarujemo pred poškodbami. Seveda mora biti tudi odtok vode najskrbneje urejen.

DVOJNA BALKONSKA VRATA

Tudi vodni dovodi in odvodi često puščajo, in to zlasti ob priključkih izliva, boilerja, kopalne peči in stranišča. Če pušča pipa ali straniščna izplakovalna naprava itd. in se voda pravilno odvaja, tak nedostatek ne škodi poslopju ter je po pravilo umestno kvečjemu zaradi stroškov za nepotrebno porabo vode. Če pa zaradi katere koli druge napake v vodni napeljavni pronica voda v stidovje, je popravilo nujno potrebno zaradi vzdrževanja stavbe v dobrem stanju. Taka popravila so često prav malenkostna, a nam prihranijo, če ne odlašamo z njimi, lahko občutno škodo. Večkrat je treba priviti le kak vijak, včasih zatesniti s predvodom in minijem kak površno napravljen navoj, od časa do časa je treba premenjati tesnila, ki se sčasoma pokvarijo, zatesniti odtok straniščne školjke in jo priviti k tlom, popraviti priključke kopalne kadi, umivalnika itd. Tudi pri eklopnih obojkah odločnih cevi se pojavijo večkrat napake. Vse te napake pa je treba nujno popraviti, da se ne namaka hiša in se morda ne pojavi še celo tako zelo nevarna hišna goba.

Še neprijetnejše so navadno poškodbe nastale zaradi mraza. Ta namreč razžene kopalno peč, vodovodne napeljave, napeljavo in kurila hišne (centralne) kurjave ter prizadene znatno večjo škodo. V odtočnih ceveh, nameščenih ob zunanjih stenah, voda plogoma zmrzuje, dokler cev popol-

OSAMITEV BALKONA NAD TINOM

noma ne zamrzne. Zamrznjene cevi in posode moramo nemudoma odvajati, preden led cevi ali posode ne razžene. Bolje je seveda zmrzovanje v cevi sploh preprečiti s tem, da prostore segrevamo ali pa, da cev toplotno zaščitimo. Za ta primer je najboljša hišna (centralna) kurjava. Važno pa je tudi nameštiti napeljavo tako in na takih mestih, kjer jih zmrzal čim manj ogroža. Vodovodnih in odtočnih cevi torej kljub splošni navadi ni priporočljivo napeljavati ob zunanjih zidovih. Kjer pa so take cevi že napeljane ob zunanjih zidovih in hišne kurjave ni, postavimo ob hujšem mrazu v tisti prostor vsaj prenosljivo petrolejsko pečico ali pa obesimo pod ogroženo cev petrolejsko lučko, ki stalno ogreva cev in prepreči, da voda v njej ne zamrzne.

(Dalje približno.)

PRAVNI NASVETI

Prepoved sajenja visokih rastlin ob železnikah. Pokrajinska uprava je izdala odredbo, ki prepoveduje saditi visoke rastline (koruzo, sončnice, konopljo, sirek in natiški fišol) na zemljišču ob železniških progah v oddaljenosti do 100 m od zunanjih tračnic. Kršitve te prepovedi se bodo kaznovali s denarno kaznijo do 500 litr in v primeru neplačila denarne kazni v odrejenem roku z zaporom do 30 dni. Razen tega mora prekršitelj odstraniti posajene visoke rastline, sicer se te odstranijo prisilno na njegove stroške.

Sprememba zglaševalnih predpisov. Vsakdo, ki se pri nas stalno ali le začasno nastani, ali spremeni svoje stanje bivališča ali je tudi le na obisku pri sorodnikih ali znancih, mora to v 24 urah naznaniti priglaševalnemu uradu občine, novega bivališča. Ravno tako se mora odjaviti pri priglaševalnem uradu v 24 urah, kadar opusti svoje stanovanje in se izseli iz občine. Pri tem mora navesti obično novega bivališča. Če se stanovanje spremeni v območju občine, je treba prijaviti samo novo stanovanje. Prijava se izvrši na posebni tiskovini, ki jo mora podpisati tudi hišni lastnik ali hišni upravnik, pri podnajemnikih pa stanodajalec.

Prestavitev pešpoti. Iz gospodarskih razlogov je dovoljeno pešpot prestaviti. Po našem mnenju vam tega upravičenosti hoje po pešpoti na bodo mogli zabraniti, ako vas bi pešpot ovirala pri razširjavi gospodarskega poslopa. Sicer je pa to odvisno od krajevnih razmer. Ne boste pa smeli pešpoti prestaviti na tujo zemljišče, razen seveda v sporazumu z lastnikom.

Pomilostitev kazni. J.L.S. Obsojeni ste bili na pet mesecev zavora in bi radi vedeli, ali vam je bila z zadnjo umestno kazeno oproščena. Do sedaj namreč še niste prejeli nobenega obvestila. — Vprašajte pri sodišču, ki vas je obsodilo.

Učna doba v trgovini. F.R.O. V trgovinski obrti traja učna doba dve leti, pomočniška pa tudi dve leti. Doprtni štirje razredi meščanske, srednje ali nje enake strokovne šole nadomeščajo učno dobo in eno leto pomočniške, tako da je potrebno v tem primeru samo eno leto delati v trgovini, da se pridobi potrebna izobrazba za samostojno izvrševanje trgovinske obrti.

Iz življenja za življenje

Mati in hči

V tramvaju sem videl tole: Slovite igralka je sedela tem z materjo, ki jo je bila prišla obiskat za nekaj dni. Mati pač ni bila deležna dobre vzgoje, a bila je povrhu še strahovno nervozna. Govorila je tako glasno in vsiljivo, in tako jezljivo je razpravljala s svojo odraslo hčerko, da se je občinstvo nevoljno zgledovalo. Namesto pa, da bi hčerka vzrojila in ji povedala svoje, kar se na žalost tako često godi brez prevega vzroka, ni rekla niti tistih na videx nedolžnih besed: »Mama, nehaj že vendar sitnariti, ampak je priredila ljudstvu predstavo, ki je bolj učinkovita kakor kateri koli njen uspeh na odru: Ostala je mirna in ljubezniva, odgovarjala je na vsako neprimerno besedo nežno, mirila je razburjeno mater brez jeze v glasu in srcu, in ta prizor so smeli navzdol uživati dobrih deset minut.

Ko sta zapustili voz, smo imeli občutek, da bi morali nesti za hčerko velik venec in jo trikrat nazaj poklicati.

Ukradena radirka

Mala šolarica je svoji součenki na skrivaj vzela radirko. Ko so jo zaslislali in kaznovali, je rekla za svoje opravičilo, da to tovarišici ni škodilo, ker je iz bogate hiše. Vidite, vsakdo ima v srcu kako zvijačo, ki ga hoče zmotiti s prave poti. Kaj bi bili pač vi rekli mali tatitici? Se li sme krasti človeku, ki je z blagom tako založen, da ene reči niti ne opazi? Krasti pomeni na skrivaj vzeti drugemu in vzeto sebi nakloniti. Človek mora poznati mejo med svojim in tujim. Dovoliti, da se pasejo lastne krave in ovce na tujem deteljišču, dokler jih ne prežene pes, ali pa trpeti, da konj grize živo mejo, dokler ne pride voznik iz krčme ter udari s pestjo žival po gobcu in jo s »hile potene naprej, to ni človeško. Kdor ne pozna točne meje med svojim in tujem, je kakor pijanec, ki tava po poti in ne more držati smeri. Malo na levo, malo na desno, to mu nič ne de; vse eno mu je, stopi li na krompirišče ali pa ga zaneše v jarek. Saj on je pijan. Dobro je, da to vemo; potem se ravnamo.

Kdor je vzela radirko, je nesanesljiva oseba; vse eno je, če jo oškodovani pogreša ali ne. Vzeto je vzeto, meja je prekorajena. Tat je od trdni korak, in to je zanj izguba, ki mu je ne nadomesti noben denar. Kdor se tega zave, se mora razjokati. Ako imate v razredu med malimi tovarišci katero revico, ki se je malce izpozabila, bi jo jaz opozoril na to, da so na svetu železne blagajne, v katere se ne more vlomiti. A dopovedal bi ji, da je najboljša varnost pred tatvino in vlomom vest, ki človeku ne da, da bi ga sebične in krivične želje spravile na polkzi tir. Sebičnost je spravila malo Jerico na krivo pot, da je prvič zgrešila malenkostno nepoštenost. O, da bi bila obenem tudi — zadnja!

Kako se obvaruje nepoštenosti? Samo ako od najmanjše tuje laeti odmika prste tako kakor da je jedka ali zarača reč. To je edino uspešno varstvo pred tatvino. Ne zadržaj belica, ki ni tvoji, pa četudi je menda milijonarjev, ki ga ne bi nikdar pogrešil. Za njega je tak denar malenkost, za tebe pa najvažnejša reč na svetu, kajti na njem je tvoja čast in tvoja čestitost, ki je v nevarnosti.

V New Yorku je bil kupil milijonar pri ubogem dečku časniki in mu dal zanj dolar. Deček ni imel drobiža, milijonar pa je vozniku pomagal, da bi šla, ker ni imel časa čakati, da bi mali denar kje razmenjal. Ko je prišel do doma, je bil tudi že oni deček tam. Kako je bil zasopčan! V naglici je bil namreč razmenjal denar ter je zdiral vaporedo z vozom, ki se je mogel zavoljo močnice voziti le bolj počasi premikati. Trdil je, da bi izročil denar, ki ni njegov. Milijonar je takoj sprejel dečka v svojo službo. Zakaj? Ker je vedel, da je enli »varen pred tatvino«, in da se more nanj zaneseti.

Jerica, Jerica, kar ni tvoje, to pusti! Ako ne škodi drugemu, bo gotovo škodilo tebi, ako ni pošteno pridobljeno.

U. Mioni — V. Lovšin

Zgodovinski roman
iz časov sv. Pavla

RAHELA

33. Ali je Rahela zbežala sama s Saro, da ne bi povežala svoje usode s tem starcem ali pa je zbežala z mladeničem, ki ga je ljubila? Ali ni bil to Ozej? Ali je ljubila katerega drugega in je očeta varala?

Kako najti Rahelo? Nikakor ni mogel dati v javnost njenega bega, niti obljubiti kakšno nagrado tistemu, ki bi hčer nazaj pripeljal. Ni smel v javnosti povedati svoje sramote, ker bi se s tem onemogočil in še kako: pred Izmaelom, kateremu je zagotavljal, da hči ni pobegnila. In potem?

Sklenil se je obrniti na starega Barabo, prekanjenega človeka, ki je bil zmožen kakor katerega koli zločina, tako tudi odkriti sled, ker bi za Rahelino sledjo razposlal svoje prietaše. Vse je bilo odvisno od tega, da ga dobro plača in veliki duhovnik je bil odločen, da ne bo skoparil.

Poslal je služabnika, da ga poišče. In ker je mislil, da bo na ta način odvrnil javno mnenje o pobegu hčerke — ni bilo namreč izključeno, da je Ozej govoril tudi z drugimi — ko se bo pečal s Pavlom in to vrgel med javno radovednost.

Ljudstvo je sovražilo oznanjevalca evangelija med pogani in on, ki ga preganja, je hotel preizkusiti na množici svojo dolžnost, da je veliko duhovništvo v dobrih rokah; hotel je, da bi bili tovariši zaposleni s Pavlovo zadevo; tako ne bodo imeli časa baviti se z njegovimi družinskimi težavami. Ko je bil Pavel prepehjan v Cezarejo, se je hotel osebno podati tja in ga tožiti namestniku. S seboj bo vzel slavnega Tertula, neobrezanca, najboljšega zagovornika v Jeruzalemu, ki je dobil že mnogo pravih, čigar zgovornosti in prekanjenosti se ni bilo mogoče zoperstavljati. Zgovorni zagovornik bo dosegel apostolovo obsodbo. Na ta način se bo tudi osebno seznanil z namestnikom in ta se ne bo potem toliko oziral na njegove tekmece. Gotov je bil, da ga med obravnavo namestnik ne bo odstavil in obravnavo bo lahko zavlekel. Ponesel bo namestniku tudi bogato darilo.

Podal se je v dvorano velikega zbora, kjer je bil ob tem času vedno kak član. Našel jih je celo več, kakor po navadi. Vsi so mu šli naproti in ga spraševali o hčeri.

»Kako je z njo? Ali je bolna, ker je nekaj dni že ni več videti?«

Vprašanja so bila naperjena od nekaterih kot zasmehljive zbadljivke in neprikrita radost nad njegovo domačo nesrečo. Na ta način je spoznal, da je bil Rahelin beg znan v mestu. Zakaj je zaupal Ozeju? Sprašuje in spozna, da vsi o tem govorijo. Ugovarja. Njegova hči ni zbežala. Doma je v ženskih prostorih s staro Saro. Zlobni jeziki...

Stari Izahar, eden njegovih redkih prijateljev, mu svetuje, naj se pokaže z njo ob svoji strani.

»Pojdi z njo na sprehod po mestu; pošlji jo s Saro v tempelj, ali h kakim prijateljem. Na ta način boš zavezal jezike, da se obrekovanje ne bo širilo,« mu svetuje.

Rahela je nerazpoložena, zato ne more ven.

Izahar noče vztrajati. Razume. Veliki duhovnik obrne razgovor na Pavla in zaroto, ki je sklenjena proti njemu.

»Zarota se je ponesrečila in zarotniki, ker so bili s teboj,« mu reče duhovnik Neftali.

»Z menoj? Veliki duhovnik, ki daruje pravega kozla ne sme biti sam spravi kozel.«

»Očitajo ti, ker nisi šel in progovoril Lizija, da privede Pavla pred veliki zbor.«

»Ali mu morem jaz vsiljevati svojo voljo? Hudobni duh in morda sam Belecub, ki je glavni hudobnih duhov, podpira ta izmeček. Bojim se, da ga Lizija pošlje Feliks.«

»Bolje tako. Antonij Feliks se ne bo znal upreti zlatu,« opomni Izahar.

Ni prav, da Savel živ zapusti mesto. Eden od nas, morda ti, dobri Izahar, bi moral iti k Liziju, da spremeni svoj sklep in doseže, da jutri pripelje to kugo v dvorano velikega zbora.«

»Kaj misliš, da bi dosegel?«

»Zarotniki...«

»Zarota je šla po vodi. Zarotniki jedo in pijejo.«

»Kaj jedo in pijejo. Ali misliš, da je Adonaj počeščen, kadar je želodec prazen?« vpraša Ananija pikro. »Gotov sem, ako bodo izvedeli, da bo kugo pripeljal v veliki zbor, bodo na mestu in storili svojo dolžnost.«

»Ne verjamem. Navdušenje je splahnelo.«

»Boš videl da bodo storili. So dobri dečki. Vse je odvisno od tega, da pregovorimo Lizija.«

»Lizija se ne bo uklonil.«

»Treba je iti k njemu.«

»Nima pomena. Ko se je za nekaj odločil...«

»Se poskusi.«

»Pojdi ti.«

»Jaz ne morem iti k njemu, ker sem veliki duhovnik. Trpela bi moja čast. Pojdite.«

»Ne.«

»Zakaj ne?«

»Je brez pomena.«

»Poskus...«

»Nočem postati nečist.«

»Oproščam te postavne nečistosti. Pojdi.«

Izahar se ni dal pregovoriti. Pa tudi drugih ni bilo mogoče pripraviti do tega. Nihče ni hotel iti k tribunu, ker so bili preveč gotovi neuspeha. Pritrjevali pa so odločitev, da se poda Ananija v Cezarejo k namestniku, da ga preprosi za Pavlovo smrtno obsodbo. Tudi izbira zagovornika je bila odobrena.

»Ako bo potreba podkupiti namestnika, ga pa bomo. Nikoli ne bo denar bolj uporabljen!« vzklikne senator Jeremija.

Ananija se vrne v svoje prostore in Izahar gre z njim.

»Dovoli, da te kot prijatelja nekaj vprašam.«

»Govori!« odgovori Ananija z narejenim veseljem. Vprašanje je bilo mučno.

»Ali je res, da je tvoja hči nerazpoložena?«

»Ali si upaš o tem še dvomiti?«

»Nihče ne verjame, niti Izmael, Fabijev sin. Ali ne bi bilo bolje, da priznaš njen beg? Noben oče ni odgovoren za ravnanje svojih otrok, da njihove zablode ne pridejo njemu v nečast. Povej resnico, Ananija; sicer...«

»Sicer?« vpraša veliki duhovnik s trdim glasom.

Izahar je vedel, da so njegove besede nerodne prijatelju.

»Ako me nočeš poslušati...« pristavi.

»Le povej.«

»Sicer je tu nek sum...«

»Kaj?«

»Da deklica ne mara starega Izmaela in da ti, mesto da bi zlomil upor, hliniš bolezen ali celo beg ali ugrabljenje, da se izmotaš na kak način iz zagate.«

»Ne morem zapreti ust obrekljivcem.«

»Vem, da je to nemogoče. Zato mi ne taj kakor bi bilo bolje, da ne poveš. Govorim ti kot star prijatelj. Saj veš, da te Izmael sovraži. Rad bi dosegel mesto velikega duhovnika, Ali ne bi bilo bolje, da ga nimaš za tekmece?«

»Moj bodoči zet!« pristavi trpko Ananija.

»Storj kakor veš. Zadeva je končno tvoja. Jaz bi raje priznal, da je zbežala in povedal, da je zaradi tega razvedinjena in prokleta. Ako bi se govorilo en dan dva, ne bi ti ničesar slišal, ker bi bil na potu v Cezarejo. Namestnik pa... Ako nimaš hčere, ti ni treba dati dote, niti skrbeti zanjo; vse svoje bogastvo bi lahko porabil zase. Stori pa — ponavljam — kakor veš in znaš.«

»Hvala ti za nasvete.«

»Ki se pa ne boš ravnal po njem,« pristavi Izahar.

Ananija ne odgovori; da bi pa mučni razgovor speljal na drugi tir, vpraša:

»Ali pojdeš tudi ti v Cezarejo?«

»Ako želiš?«

»Zelim.«

»Pojdem, da bodo videli, kdor ljubi Izrael, sovraži to kugo. Kdaj pojdemo?«

»Najprej moramo izvedeti, kdaj potuje Savel.«

(Dalje prihodnjak.)

34.

Potem je prišel nositi kamenje, travne ruše in veje više gori, kjer je bila voda zelo plitva, in tako je napravil nekak jez. Voda iz tolmuna se je odtekla in Benjamin je vzel trepetajočo postrv iz blata.

65.

Vprašal jo je, kam gre njegova pot sedaj. In postrv mu je odgovorila: Naravnost v ta gozd pojdi, po tej stezi, ki jo vidiš tu. Potem boš prišel do votlega drevesa z veliko odprtino pri vrhu debla. Zlezi skozi in prišel boš v kraljestvo sov. Tam boš zvedel vse drugo.«

66.

Benjamin se je postrvi lepo zahvalil in jo vrgel v vodo onkraj pregrade. Veselo je zamahnila z repom in mu izginila izpred oči. Nato je pregrado razdrl in odhitel po stezi.

29

Okrog sosedov

Zanimiva stoletnica. Leta 1844 so izdali stari srbski državni zakonik. Ta jubilej so v Beogradu proslavili z veliko akademijo, katero so skupno priredili: Odvetniška zbornica, Združenje pravnikov, Združenje sodnikov ter pravna fakulteta belgradskega vsučilišča s sodelovanjem ministrstva za pravosodje ter ministrstva za prosveto in vere. Slavnostna prireditve je bila dne 7. aprila t. l. v veliki dvorani Kolarčeve ljudske univerze.

Sami so si postavili šolo. Srbski kmetje iz vasi Ljubinič pri Obrenovu so med seboj zbrali potrebna denarna sredstva in stavbo gradivo za ljudsko šolsko poslopje. Šola je že pod streho ter se bo v njej kmalu lahko vršil pouk. Kmetje so si postavili šolo v domači vasi zato, da bi njihovim otrokom ne bilo treba hoditi v dosedanje precej oddaljeno ljudsko šolo.

Junaška smrti je padel hrvatski letalski nadporočnik Cvitan Galič. Po sestrelitvi 40 sovražnih letal na vzhodnem bojišču, je podlegel v borbi proti angloameriškim ustrahovalnim bombnikom.

Poglavnik je podpisal zakon, na podlagi katerega bo Hrvatska odkupila vse obveznice državnih posojil bivše Jugoslavije na svojem področju in jih zamenjala za novo posojilo Neodvisne države Hrvatske. Amortizacijska doba novega posojila bo znašala 50 let. — Bivše jugoslovanske obveznice, glaseče se na tuje valute, bodo prav tako zamenjali, pri tem bodo tuje valute preračunali v kune po uradnem tečaju.

Cene tobaknih izdelkov v Srbiji so naslednje: zavojček 20 cigaret vrste Vardar 80, Morava 50, Zeta 40, Ibar 35, Drava 30 in Vojaških 25 din. Ena cigareta velja 6 din. Prosta je edino prodaja cigaret Timok, ki se prodajajo zavojček 20 cigaret po ceni 200 din.

Več tovarna za konzerviranje sadja je nastalo v zadnjih dveh letih na Hrvatskem. Izdelale so do 1500 vagonov marmelade in podobnih sadnih dobrot.

Preganjanje komunistične zalege na Hrvatskem. Nemški oddelki so skupno z deli neke kozoške divizije, hrvatskimi planinskimi lovci in domačimi oddelki v zadnjih tednih ponovno napadli komunistične tolpe. Razbili so tolovajske skupine ter so sovražniku, ki je ponekod napadal z močnejšimi silami, vsepovsod zadali težke in krvave izgube. Nemški oddelki so se vrnili domov večinoma sploh brez vsakršnih lastnih izgub. V 4 dneh so našli vojniki na enem samem odseku na Hrvatskem 381 mrtvih tolovajev. Poleg tega so izgubili komunisti preko 200 ujetnikov. Ti so izpovedali, da so imeli tolovaji visoke izgube zaradi napadov bojnih letal. Mnogo orožja in streliva, opreme in živil je padlo v nemške roke. Zlasti občutne so bile za komuniste izgube radijskih in telefonskih aparatov in strojníc.

Reja malih živali na Koroškem

Reja kokoši na Koroškem je med vojno nekoliko upadla, ker ljudje krmila uporabljajo za važnejše namene. Reja koz se drži na predvojni višini. Razveseljiv je napredek čebelarstva. Reja kunccev pa ni popolnoma zadovoljiva, ker jih je še vedno preveč in porabijo za zajco količino krme, ki bi drugod več zalegala. Zato hočejo na Koroškem reja kunccev nekoliko omejiti.

Enajste »Svetovne knjige

»Mehanika vsakdanjega življenja«

bo lahko marsikdo uporabil kot pomožno učno knjigo za tehnična in mehanična vprašanja, saj so v njej takšna vprašanja razložena na kar moč preprosto in umljiv način. — »MEHANIKA VSAKDANJEGA ŽIVLJENJA« razlaga zanimive in po- učne pojave, ki jih človek srečuje vsak trenutek v svojem življenju: na slehernem koraku doma, na cesti, v vlakih itd. — Lepo knjigo krase tudi številne preproste slike, ki pojasnjujejo pisano besedo. S knjigo bo vsak bralec golovo zadovoljen. Naročite se na »Svet«! — Naročniške cene so: broširane knjige 25, za dijake 20 in vezane 40 lir.

Papeževa repica

Od lanske jeseni, ko so bili srečno spravljene vsi poljski pridejki, je bil redkokdaj na trgu ali pri posameznih trgovcih v mestu naprodaj »topinamburc ali lepo po domače: papeževa repica. V Valvazorjevih časih je bila ta repica pogosto hranivo našega ljudstva, zlasti ko še niso poznali krompirja. Papežovo repico so pozneje sadili, da so jo rabili za prašičjo krmo. V zadnjih desetletjih pa je repica izginila in so je sedaj v letih stiske in hudine spet pojavila, toda pod tujim imenom »topinamburc.

Posebne ladje za Blatno jezero

Na Madžarskem bodo v kratkem dogradili prvo posebno ladjo za Blatno jezero, ki je v mnogih predelih zelo plitvo. Pogon te ladje bo urejen z zračnimi propelerji tipa »Asboth«. Ladja je dolga 28 m ter 5 in pol metra široka. Opremljena bo z motorjem in plinskim generatorjem za les. Sestavljena pa je tako, da bo pri obte-

Križanka št. 16

1	2	3	4	5	6	7	8
9			10		11	12	
13					14		
15			16		17	18	
19		20				21	22
	23						
24	25	26					27
28		29	30			31	
32			33		34		
35			36			37	
38					39		

Vedoravno: 1. ložilo, 5. materija, 9. osebni zaimek, 10. »Tihot« 12. dve, 13. vrh v Karavan- kahi, 14. vseeno, enako (tujka), 15. osebni zaimek, 16. ne debel, 18. arabsko moško ime, 19. geometrijsko tevilto, 20. obrtnik, 22. skrajšan veznik, 23. vodni ptič, 24. kraj pečata (latinska kratica), 26. priimek slovenskega pisatelja, 27. del kolesa, 28. kratica pri naštevanju, 30. počas (športni izraz), 31. kratica za stran, 32. krama, mehanika, 34. vodopad, 35. plaziler 36. družinski član, 37. ta (hrv.), 38. plin, 39. varnost, zaščita (srb.)

Navpično: 1. dom mrtvih, 2. turški državnik, 3. pokrivalo, 4. univerza, 6. del telesa, 7. zemlja ob morju, 8. avgust v slovenščini, 10. veznik, 11. tebe, 16. sodni zbor, 17. ječa turških žena, 20. velelnik glagola peti, 21. nemška reka, 25. kraj, od katerega so začela tekma, 27. pridelek jesenske košnje, 29. kurivo, 31. rojstni kraj velikega slovenskega škofa, 33. medmet, 34. oblika pomožnega glagola.

Rešitev križanke št. 15

Vodoravno: 1. sok, 4. oje, 7. mol, 10. obed, 11. Njko, 12. mir, 13. USA, 15. Rus, 16. Er, 17. omika, 19. S. Š. (Severin Šali), 21. teme, 23. trta, 25. ime, 26. ajd, 27. pek, 28. kula, 30. tara, 31. al, 33. obred, 34. ml., 35. kad, 37. oče, 38. dim, 40. otok, 42. Dora, 43. tam, 44. oča, 45. noj.

Navpično: 1. som, 2. Obir, 3. ker, 4. od, 5. Josip Jurčič, 6. en, 7. mir, 8. okus, 9. los, 13. ume, 14. akt, 16. etika, 17. omele, 18. Arpad, 20. šakal, 22. emu, 24. ter, 29. Abo, 30. tee, 32. lata, 34. Miro, 35. Kot, 36. dom, 38. Don, 39. maj, 41. ko, 42. da.

Križem sveta

Žitvi s 50 tonami tovara segala le 50 cm v vodo. Na ta način bo lahko vozila tudi po najbolj plitvih predelih Bлатnega jezera.

Tudi Čehi proti boljševizmu

Številna protiboljševiška zborovanja češka so imela med češkimi prebivalstvom v mestu in na deželi močan odmev. V Wittingenu v južni Češki je morala policija zaradi velikega navala poslušalcev celo zapreti mestno gledališko dvorano. Na Taboru so bili prisiljeni zborovati zaradi prenapolnenosti hkrati v dveh dvoranih. V Brnu bodo do nadaljnjega imeli vsako nedeljo protikomunistična predavanja.

Se bodo gradili parnike-velikane

Znani sestavitelj luksuznega parnika velikana »Normandie« Vladimir Jurkevič je te dni izjavil, da v povojni dobi navzile razvoju letalskega prometa ne bo odveč gradnja parnikov velikano. Jurkevič je mnenja, da bodo gradili ladje s 100 tisoč tonami, ki bodo imele brzino 30 milj na uro in bodo lahko sprejele naenkrat 5000 potnikov.

Časopis v apnencu

Leta 1889 je neki rudar v Harzu zavrgel časopis, v katerega si je bil zabil malico, v neki kot rova. Tam so ga nedavno spet našli. 50 let je voda neprestano kapljala na papir in ga polagoma prevlekla s tenko, prozorno, toda kakor kamen trdo kožico iz apnenca. Na ta način se je časopis izvrstno ohranil, da ga je mogoče le danes brati, prav tako kakor tedaj.

Zdravniška

Zdravnik Beutler je bil prav tako bogat kakor skop. Nekoč mu je zbolela edina hči zaradi vnetja slepiča — in kar pač malokateri zdravnik stori — je oče operiral svojega lastnega otroka. Operacija se je posrečila. Drugi dan so prišli znanci, prijatelji in sorodniki vprašati, kako je kaj z bolnico. Skoraj vsak je radovedno pripomnil: »Ali ni krvavelo vaše očevo srce, ko ste imeli svojega lastnega otroka pod nožem?« Odgovor ni bil nič prijaznejši: »Neumno vprašanje! Operacija je operacija! Urežes, vzameš ven, zašiješ, pa pika!« Tudi brat zdravnika je prišel: »Ali ti ni srce krvavelo...?« Ves divji ga je prekinil zdravnik: »Zdaj sem pa že do grla sit vaših neumnih vprašanj! Saj me vendar že skoraj štirideset let poznaš! Sem mislil, da me poznaš že do duše!« Tedaj se je brat nasmehnil, rekoč: »Daj, da do konca povem! Saj vprav zato, ker te tako dobro in že štirideset let poznam, sem te hotel vprašati: Ali ti ni krvavelo srce, ko si moral hčerko iz tako bogate hiše zastopj operirati?«

Mali oglasnik

Priljubljen za malo oglase se plačuje naprej.

Korenjevo seme

motovilec, repno seme in travna semena kupi Fran Pogačnik, Ljubljana, Dunajska cesta 33 (Javna skladišča)

Vojenica

krepkega za klesarsko obrt sprejemem takoj. Celotna oskrba v hiši. Košček Lado, klesarstvo, Novo mesto

Harmonike

najbolje popravi in uglašuje po ugodni ceni A. Zelesnik, izdelovatelj harmonik, Vrhnika, Stara cesta 50

Vojenica

za slikarsko in plekarsko obrt sprejemem proti takojšnji plači. — Sedež Leopold, Slomškova 23

Naročite se takoj na »Slovenčev knjižnico« pri našem zastopniku v Vašem kraju ali pri župnem uradu, ali pa pri upravi, Kopitarjeva ul. 6, Ljubljana.